

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput VI. Cyprianus episcopus, a Sclavis captus, mirabili modo a S.
Demetrio in libertatem asseritur a.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A

A ANONIMO.

CAPUT VI.

Cyprianus episcopus, a Sclavis captus, mirabili modo a S. Demetrio in libertatem asseritur a.

Γέγονε τις ἐξ Ἀφρικῆς ἀνὴρ, ὡς μὲν συνετός, ὡς δὲ τὰ θεῖα θεοσεβής, καὶ πολλὴν μὲν τὴν ἀρετὴν, ἀριερατικῶν δὲ κοσμομίμενος ἀξιώματι ὄνομα τοῦτο Κυπριανός· οὗτος τὴν πρὸς βασιλῖδα τότε διὰ τινὰς χρεῖας στέλλόμενος περὶ τοὺς τῆς Ἑλλάδος τόπους ἀπροσδόκητα τῶ τῶν Σκλαβίων ἔβρι ἐκλήρευται· Ἀπάγεται τοίνυν τῆ σπῶν χώρα ἀνδράποδον ὁ κατ' ἄμφω σμενός καὶ πολλὸς ἐκεῖνος ἀρχιερεὺς. Ἐντεύθεν αὐτῶ δουλεία βαρβαρικὴ, καὶ δούλος βαρβάρου δεσπότητος καὶ ἀκαθάρτου καὶ ἀντικρύς μαιψύχου Σηρός ὁ εὐτύης καὶ οἰκονόμος τῆς καθαρῆς καὶ ἀναίμακτου θυσίας, καὶ τῶν λογικῶν τοῦ Χριστοῦ θρεμμάτων ποιμῆν καὶ διδάσκαλος, κόφινος ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶ καθ' ἑκάστην, καὶ κόφινος τῆς βαρβαρικῆς ἰπποστασίας ἐκέρουσι.

Β Πληγαὶ κατὰ νότων, πληγαὶ κατὰ κόρρης, κατὰ σιαγόνος ραπισματα ὅσπερ θῆτα ἐξαποικυαίη τῶ χρέω τε, καὶ πολλῶ τοῦ τῆς δουλείας βάρους (ὁ βαδους τῶν σῶν κρημάτων, λέγει Θεοῦ ἀνεξίκακε) ἡ πρεσβυτικὴ ἐκείνη, καὶ ἱερὰ πολλὰ, καὶ ἦν τῶ βαρβάρῳ ὡς ὁ λαὸς ὁ ἀρχιερεὺς τρόπον ἕτερον.

Vir quidam fuit ex Africa tum perspicax, tum rerum divinarum cultor, ac multe quidem virtutis, archiepiscopi autem dignitate ornatus. Nomen ei erat Cyprianus d. Hic tunc ad civitatum reginam negotiorum quorundam causa missus circa Helladis loca inexpectato a Sclavorum gente insidiis captus est c. Ad eorum igitur terram, manibus ambabus vinctis, in mancipium abducitur venerabilis ille ac canus archiepiscopus. Exin barbarica ipsi servitus fuit d, cumque heri barbari ac impuri servus esset, atque apud sanguinariam feram puræ ac incrementa hostiæ sacerdos ac dispensator, spiritualiumque Christi alumnorum pastor ac magister detineretur, quotidie ipsi in humeris cophinus, stercorisque ex equino barbari stabulo exportatio incumbebat. Plagæ in dorso, plagæ in capite, atque in maxilla alapæ, dum tandem servitutis et diuturnitate et gravitatis excessu (o iudiciorum tuorum, elemens Dei Verbum, profunditas!) deficeret senilis illa ac veneranda cæsaries, eratque barbaro archiepiscopus nova rerum conversione veluti e plebe unus.

Cyprianus episcopus Afer e captivitate, in quam inciderat, b

E

209 Πῶ γὰρ διαστέλλειν οἶδεν ἡ βάρβαρος ἐκείνη ψυχὴ ἀνὰ μέσον ἱεροῦ καὶ βεβήλου ὡς μὴ ἀπεσθαι τοῦ Χριστοῦ Κυρίου, καὶ ἀκηρίστῳτα πονηρῆσθαι, τί τὸ μετὰ ταῦτα· αἶρει πρὸς οὐρανὸν τὸ ἅμα ὁ μαστιγίας ἐκεῖνος ἀρχιερεὺς μετακαλεῖται τὴν ἑλθεῖν βοήθειαν· καὶ ταχὺ αὐτῶ ἀνατίθαι τὰ ἴαματα, καὶ ὁ ῥύσῃς ἐξ ὑψωμάτων δόξης ἀποστέλλεται ταχυνώτατος. ὡς καὶ κατὰ γῆν κατέδρασαν ὁ ἀρχιερεὺς. Καὶ τοίνυν ὄναρ αὐτῶ Σαυμάσιον ὁ μάρτυς ἐπίσταται· ἴωρα γὰρ, καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ἐνδεδυμένος πανοπλίαν στρατηγικὴν, ἔφιππος, ἔφιπφός τις ἅμα καὶ χαριστάτος· καὶ εἰ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπαλλαγῆναι βούλει, καὶ τῶν δεσμῶν, φρονί, ἀκολουθεῖ μοι. Γνωρίζε τοῦτο καὶ ὄνομα καὶ πατρίδα καὶ ἀξίωμα ὅτι τε Δημήτριος καλεῖται, καὶ Θεσσαλονικὴ τοῦτο πατρίς, καὶ στρατιώτης τυγχάνει, λαμπρὸν καὶ τὸ ἀξίωμα περιειμένος. Ἄνετα παραχρῆμα τῶν δεσμῶν ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ ἡ ποδῶν εἶχε τάχως, τῶ φανέντι ἀκολουθεῖ.

209 Ubi enim barbara illa anima inter sacrum et profanum possit distinguere, ut Christum Domini non tangat, inclementissimeque tractet? Quid vero post hæc? Archiepiscopus ille, ad mancipii conditionem redactus, oculos ad cælum levat, auxilium supernum implorat: ac statim ei curatio affulsit, liberatorque e gloriæ altitudine celerime demittitur. Nox erat atque humi archiepiscopus dormiebat. Somnium igitur mirabile ei Sanctus immittit. Visione enim afficiebatur, et, ecce, vir, armatura militari indutus, equo, insidens, ense instructus, juvenis simul ac facie lætissimus, atque, dicebat, si captivitate et vinculis liberari vis, sequere me. Declarat ei suum et nomen et patriam et dignitatem, seque adeo Demetrium vocari, Thessalonicamque ei patriam esse, militemque existere dignitate etiam illustrem. Liberatur illico vinculis archiepiscopus, et quam posset celerime eum, qui ei apparebat, sequebatur.

ab apparente sibi S. Demetrio eripitur, vinculisque liber

F

210 Ἡμέρα παρήλθεν ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα παρῶν, καὶ μετ' αὐτὴν ἡ τρίτη, καὶ καθ' ἑξῆς ἄχρι καὶ τῆς ὀγδόης, πειρηματούτος τοῦ μάρτυρος· καὶ κατὰ Θεσσαλονικὴν ὁ ἀρχιερεὺς, ἰδοὺ καὶ ὁ ὀδηγὸς ἀφανής· εἰσὶν τὴν πῶλον, πυνθάνεται τις ὁ ἐν αὐτῇ στρατιώτης, δηγούμενος ὅπως αὐτὸν τῆς αἰχμαλωσίας λυτρώσεται· εἰσὶν γὰρ τῶ ποὺς Οὐανομίας κεκλήυτο οἱ τὸ τῆς μαρτυρικῆς θανατοῦργίας μυστήριον, ὡς ἔτι μᾶλλον δημοσιεύοιτο τὸ τέρσιον καὶ μεγαλύνοιτο τῶ μάρτυρι τῶ Σαυμάσιον, ὡς γούν πρὸς γνώσιν οἱ ἀκούοντες γίνοντο, ὡς τὰ τοῦ πρῆγματος θανατοῦργία μαρτυρικὴ, εἰς αὐτὰ τοῦτον ἀγοῦσι τοῦ μάρτυρος τὰ θεῖα ἀνάκτορα· ὁ δὲ ἄματι εἰσεῖν καὶ τῆ εἰκόνι τῶν μάρτυρα ἰδοὺ καὶ ἔφιπφόν ἱμοῦ καὶ ἰπποτικῶν δεδασίται, αὐτὸν ἐκείνον τὸν φανέντα οἱ παρεῦθ ἀναγνωρισάμενος· τότε δὴ τότε ἀποκαλύπτεται αὐτῶ τὰ τοῦ Σαυμάτος, καὶ περὶν εἰς πρόσωπον ἠδωμολογεῖτο τὰ χαριστήρια Θεοῦ καὶ τῶ Μάρτυρι.

210 Dies prima transit, secunda aderat ac post hanc tertia et sic deinceps usque ad octavam, ducem itineris se præbente Martyre, jamque prope Thessalonicam erat archiepiscopus, et, ecce, evanescit vis dux: civitatem ingreditur, quis in ea sit miles, rogat, narrans, qui enim a captivitate liberasset; adhuc enim e Providentiæ ordinatione miraculi, a Martyre patrat, mysterium ipsum latebat, ut adhuc magis divulgaretur prodigium, Martyrique ad gloriam cederet miraculum. Simulatque igitur audientes in cognitionem rei, per factum a Martyre miraculum patrate, venerunt, ad ipsam illum sacram Martyris basilicam deducunt; statim autem atque esset ingressus, ac in Icone Martyfem vidisset, simulque et ense instructum et equo insidentem conspiceret, esse illum, qui sibi apparuisset, asseverabat. Continuo ei,

haud procul a Thessalonica mirabili modo sistitur.

Octobris Tomus IV.

A. ANONYMO. ei, quæ ad miraculum spectarent, manifestata sunt, cadensque in faciem Deo et Martyri gratias agebat.

Deo idcirco ac Martyri in civitate illa gratias agit,

211 Et nunc, exclamabat, Martyrem suum misisse Dominum, neque e manu affligentium me ac de luto facis liberasse, pedesque meos in loco patenti posuisse ac gressus meos direxisse, cognosco. Anima mea pertransiit vinculo- rum ferrum, ipsæ manus meæ in cophino servie- runt; sed, ecce, nunc illas cum lætitia elevo, unde mihi auxilium venit. Ac Deum quidem ore magnificabat, oculis autem subjectum templi so- lum madefaciebat; ei enim præ lætitia simul et compunctione lacrymæ, scatæbræ in modum manantes, effluebant. Hinc novam civitas tota tanti prodigii festivitatem celebrabat Martyri, miraculumque extollebat.

reversusque deinde in pa- triam tem- plum et ibi- dem, mira- biliter ite- rum

212 Ille autem archiepiscopus Cyprianus cap- tivus, vinctus, liber in Martyre, Constantino- polim post hæc properans, quæ ei ante captivita- tem fuerant proposita, curavit, miraculum etiam ibidem, quod ei a S. Demetrio obtigerat, enar- rans libereque divulgans. Postquam porro rursus ad ovile suum venisset, templum ingens, veluti de redemptione sua Magno e gratias agens, divino illi nomini excitat, illudque et ornat et illustrat. Verum cum et marmora, ut per ea Martyri templum ornaret splendidius, opus ei essent, socium in labore illum invenit. Ei enim apparet, seque appulsam in portu navim, quæ necessaria futura contineret, jam nunc vidisse, nunciat, nauclerum, ut in marmora inquirat, accedit.

spem ferente Sancto, ex- citat, splen- didissimeque exornat.

213 Mox audacter mentitur nauclerus, se- que, quod quærebatur, non habere, affirmat. Ab inquisitione desistit archiepiscopus. Iterum Martyr et locum navis, quo marmora ser- ventur, ei ostendit, quanta ac qualia sint, situmque illorum et munerum et nomen ei- dem exponens, ac illa, quæ nauclerus navi veheret, marmaro fratris ipsius ac commar- tyris victoris, qui et illa, inventis aliis, ei dabat, nomine esse mercatum. Rursus archiepiscopus nauclero et nomen et locum et mensuram et figuram et quot ac qualia sint marmora, et qui magno Demetrio a Victore f commartyre data sint, edicit. Cum ista igitur nauclerus audivisset, quid ita futu- ra prospiciens Martyris gratia vellet, intelle- xit, statimque marmora archiepiscopo largi- tur.

Hinc Deme- trii a capti- vorum, quos prodigiose liberavit,

214 Atque ita ornandi templi opus brevi perficitur g. Quæ autem mens enumeret, qua- lisve sermo exponat captivorum ex omni bar- barica regione liberationes, quas quotidie fere operatus sit Magnus? Alios quidem ex ipsis vin- culis statim liberans atque, ut propriis pedibus aufugerent, dimittens, alios vero, cum vehi in- digere, equo suo impositos sub equitis habitu, carcerum quidem aliis invisibiliter apertis, aliis autem etiam quantum ad vectes et seram, cum vinctis eos vacuaret, servatis intactis, ad usque etiam propriam civitatem suam Thessalonicam veluti per aëra vectos, præstans incolumes, adeo ut carceris custos, cum, vinctorum, qui cus- todiaë mancipati erant, computo inito, quosdam, quos Magnus e vinculis eripuerat, amisisset, nescius, quid ageret, aliquando etiam dixerit.

215 Quid hoc? Num iterum ergo e Bulga- ris fur carcerem fuit ingressus vinctosque ab- ripuit? Noverat enim, qui sæpe a Martyre,

211 Καὶ νῦν ἔργων, ἑβόα, ὅτι ἀπίστους Κύριος τὸν μάρτυρα αὐτοῦ, καὶ ἐρήσαστό με ἐν χερσὶ τῶν ἐλευθέρων με, καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἴλιος· καὶ ἔστησεν ἐν εὐρυχώρῳ τοῦς πόδας μου, καὶ τὰ διαθρήματα μου κατεύθυνε. Σί- δηρον διήλθεν ἡ ψυχὴ μου τὸν τῶν δεσμῶν· αἱ χεῖρες μου αὐταὶ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδοῦλεσαν· ἀλλὰ νῦν, ἰδοὺ, αἶρα ταύτας μετ' εὐφροσύνης ἔδειν ἡ βοήθειά μου ἐλήλυθεν· καὶ στόματι μὲν Θεὸν ἐμεγάλυνεν, ἐξ ὀμμάτων δὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ νεῶ κατέβρεχεν ἑδοσφοῖ· κρουνηδὸν γὰρ αὐτῷ κατέρρει τὸ τῆς χαρᾶς ὕψος καὶ κατανώθειος δάκρυον· ἐνεύθειεν ἡ πόλις πάσα ἑορτῆν ἄλλην τῆς τηλικῆς θαυματουργίας ἐκέρτου τῷ μάρτυρι, καὶ τὸ τεράστιον ἐμεγάλυνον.

212 Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἐκεῖνος Κυπριανὸς, ὁ αἰχ- μάλωτος, ὁ δεσμῖος, ὁ ἐλεύθερος ἐν τῷ μάρτυρι τὴν Κωνσταντινίου μετὰ ταῦτα καταλαβὼν ἦ, τὰ τῆς προσέσεως τοῦτ' ἃ τῆς αἰχμαλωσίας κατήπειρε, κή- κει τὸ ἐπ' αὐτῷ τοῦ Δημητρίου θαυμάσιον διηγησάμε- νος, καὶ παρήσιασάμενος. Ἐπεὶ καὶ αὐθις τῷ σφετέ- ρῳ ποιμνίῳ γένοιτο, τὸν μέγαν ὡσπερὶ δεξιούμενος τῆς ἀπολυτρώσεως ναὸν ἐγειρεῖ ἐπὶ τῷ θεῷ τοῦτ' ὄνομα- τι, καλλίνει, λαμπρύνει τοῦτον· ἀλλὰ γὰρ καὶ μαρ- μάρων ἐπεὶ εἰς χρεῖαν καθίσταται ὡς δι' αὐτῶν φαιδρό- τερον κατακαλλίνει τὸ μάρτυρι τὸν ναὸν, εὐρίσκει τοῦ- τον συνέριθον φαίνεται γὰρ αὐτῷ, καὶ τὸ ἐν τῷ λιμέ- νει πλοῖον προσκεῖλαι ἄρτι φάσκει ἐοράμενος, τῶν ἐν χρεῖᾳ ἔση ἐπιτυχέ· πρόσσει τῷ ναυκλήρῳ τὴν ζή- τησιν τῶν μαρμάρων ποιούμενος.

213 Ἐξελοφειδῆς ὁ ναυκλῆρος γίνεται, καὶ τὸ ζη- τοῦμενον μὴ ἔχειν δι' ἄσχετον παύεται ὁ ἀρχιερεὺς τῆς ζητήσεως· αὐθις ὁ μάρτυρ καὶ τόπον δείκνυσσι τοῦ πλοῖου αὐτῷ, ὅποι οἱ μάρμαροι, ὅποσαι, καὶ ὅποι- αι, καὶ τόπον τοῦτον, καὶ ἀριθμὸν, καὶ ὄνομα οἱ προ- σηγησάμενος, καὶ ὅτι τὰς, ἃς ὁ ναυκλῆρος φορτηγεί- ται τῷ πλοῖῳ μάρμαρους ὄνοματι τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συμ- μάρτυρος Βίκτορος ταῦτας ὀνόησας, καὶ ὅς ἐτέρας εὐρὸν ταύτας αὐτῷ ἐδορήσατο. Πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς τῷ ναυκλήρῳ, καὶ ὄνομα σημαίνει καὶ τόπον, καὶ μέτρον, καὶ εἶδος, αἱ, καὶ ὅσαι καὶ ὅποιαι αἱ μάρμαροι, καὶ ὡς δωρηθεῖεν αὐτῷ Δημητρίῳ τῷ μεγάλῳ πρὸς Βίκτορος τοῦ συμμάρτυρος. Ὡς γὰρ οὕτως ἀνοῦσαι ὁ ναυκλῆρος συνέκειν ὡς οὕτω βούλεται ἡ προβλεπτικὴ χάρις τοῦ μάρτυρος, καὶ παρατὰ τὰς μαρμάρους δίδωσι τῷ ἀρχιερεῖ.

214 Καὶ τὸ ἔργον οὕτω τῆς τοῦ ναοῦ περικοσμήσεως εὐδὺς συμπεραίνεται· τίς δὲ ἐξαρτιμύσει νοῦς; ποῖος δὲ λόγος ἐκδηγήσεται τὰς τῶν αἰχμαλώτων ἀναρρίσεις ἐκ πάσης χώρας βαρβαρικῆς, ἃς ὁ μέγας καθ' ἐκά- στην ἐπιτελοῖται σχεδὸν, τοῖς μὲν ἐλευθερῶν ἐξ αὐτῶν δεσμῶν παρατὰ, καὶ πρὸς τὸ οἰκείας φεύγειν πο- σὶν ἀφίει, τοῖς δὲ ἐπόχους τῷ σφετέρῳ ἵππῳ ἀνελα- φρίζόμενος, φαινόμενος ἔφιππος, τῶν φρουρῶν τὰς μὲν ἀνοίγων ἀοράτως, τὰς δὲ καὶ ἀσφαλεῖτους κλειδῶρα καὶ σφραγίδα διατηρῶν τῶν δεσμῶν ἀποκεινῶν, καὶ πό- λεως τῆς οἰκείας ἄχρι Θεσσαλονίκης ἀέριους ὡσπερ τού- τους ἀνασπάζόμενος, ὡς ἐνεύθειεν καίποτε τὸν δεσμο- φύλακα τοῦς δεσμῖους μετροῦντα κελευσμένους εἶσω φρου- ρᾶς ἐπὶ τινὰς ἀπωλίσσει, οὓς ὁ μέγας ἐξήρασε τῶν δεσμῶν, διαπορούμενος * εἰπεῖν.

an non διαπορού- μενον?

215 Τί τοῦτο; μήποτε καὶ αὐθις ὁ ἐκ βουλγάρων κλέπτης τῇ φυλακῇ ἐπεδήμησε, καὶ δεσμῖους ἐξήρα- σεν; ἦδει γὰρ ὡς πολλὰκις τῷ μάρτυρι πολλοὺς δεσ- μίους

A μίους ἐκ τῆς φρουρᾶς ἐξημίωτο· ἑώρατο γὰρ καὶ τοῖς βαρβάραις ἰππαζόμενος ὁ μέγας οἷς οἰδε λόγοις, φερῶν αἰχμάλωτον ἔπαυον, καὶ τὸν ἀσπάζοντα, ἢ κλέπτοντα, καὶ διοκόμενον ἄρα καὶ φεύγοντα, Σαυρασίως ἐσχηματίζετο. Ἄλλὰ τί σοι τὸ μέγαλον τοῦ Χριστοῦ στρατιώτη; τί σοι τῶ συμπαθέστατου καὶ φιλοπατρίδι ἀντιδοίχου ὁ λαὸς σου τῆς εἰς ἡμᾶς σου κηδεμονίας τῆς εἰς ἡμᾶς πολλῆς σου χρηστότητος;

multis e custodia eductis, damnum pateretur; nam et a barbaris Magnis fuit conspectus, cum equo vectus, quibus novit, modis captivum, vecturae indigum, deferens et rapientis seu furantis, et persequentis simul ac fugientis speciem referret. Verum quid tibi magno Christi militi, quid tibi commiserantissimo ac patriae amanti nos populus tuus ob tuam erga nos curam, ob magnam tuam erga nos benignitatem retribuemus?

A. ANONYMO. multitudine celebrandi occasio hic arripitur.

ANNOTATA.

a Caput hoc titulo simul et initio in codice olim Mazarinæo est mutilum, quod ex hoc post pag. 199 folium unum alterumve sit excisum, licet interim paginarum series, quod hæ non prius, quam factum hoc fuisset, numeris fuerint distinctæ, interrupta haud sit; quæ autem huc spectantia in præfato codice restant, a fol. 200 usque ad fol. vers. 203 eocurrunt. Porro dictum caput e codice nostro Græco † Ms. 193, in quo a fol. verso 31 usque ad fol. vers. 83 e Leonis Allatii Ms. descriptum exstat, lectori hic exhibetur; licet autem illud narrationis prolixioris, quod Joannes Stauracius adornavit, compendium dumtaxat sit, non autem ipsa prolixior auctoris nostri anonymi narratio, a nobis tamen, cum hanc integram haud habeamus, præfati nostri anonymi nomine illud hic editur, quod ab eo equidem, quæ complectitur, primum litteris commendata fuisse videantur, certeque a primæva ejusdem narratione in substantia haud differat, uti argumento esse potest occurrens apud Mabillonium tom. 1 Veterum Analect. pag. 89 et seqq. narratio, qua ab Anastasio Bibliothecario, qui et ipse anonymi nostri narrationem in compendium contraxit, quantum ad substantiam eadem omnino, quæ cap. præsentis, Joannis Stauracii verbis expresso, narrantur, litteris commendata existunt.

b Nihil plane occurrit, ut, cujusnam hic sedis in Africa fuerit archiepiscopus, utcumque determinem. Verum seculo octavo senescente nonoqve ineunte, quo tempore, uti ad lit. proxime seq. docebo, narratum cap. præsentis miraculum Cypriano, in Africa archiepiscopo, obvenit, in Africa saltem episcopus archiepiscoposque exstitisse, fas est concludere vel ex iis, quæ Pagius in Criticis ad annum 893, num. 1 in medium adducit.

c Auctor noster, uti ex iis, quæ in Commentario prævio num. 24 in medium adduxi, primum est eruere, certo ante annum 882, et quidem, quemadmodum ex Annotatis, quæ duobus capp. proxime prægressis subnequit, apparet, verosimiliter aut seculo octavo senescente aut nono ineunte floruit; quapropter, cum in narratione sua, prout apud Mabillonium loco supra cit. in compendium ab Anastasio Bibliothecario contracta exstat, narratum a sese cap. præsentis miraculum ætate sua evenisse, diserte sub initium affirmet, consecrarium fit, ut id verosimiliter vel seculo nono ineunte, vel etiam paulo citius seu octavo senescente acciderit; ambobus autem hisce seculis Sclavi, qui in Dalmatia habitabant, hancque regionem jam inde ab Heraclii imperatoris ætate occupant, continuo piraticam exercuerunt, uti quisque facile intelliget vel ex iis, quæ de natione illa Andreas Dandulus in Chronico suo loco non uno memorie prodit. Jam vero, cum hæc ita habeant, facile fieri potuit, ut Cyprianus archiepiscopus, cui dictum miraculum obvenit, in manus Sclavorum, dum ex Africa Constantinopolim navigaret, inciderit; quod re etiam vera factum, auctor noster hic tradit.

d Alicubi verosimillime in Dalmatia, uti ex Annotatis ad lit. præced. statuendum videtur.

e Ita hic S. Demetrius, qui μεγαλομάρτυρος, magni Martyris, titulo a Græcis passim condecoratur, Antonomastice quodammodo seu per excellentiam nominatur.

C f Non alius indubie nominis hujus martyr hic designatur, quam celeberrimus ille, de quo apud non actum jam est die XXI Julii, quo Martyrologio Romano aliisque Fastis sacris quam plurimis exstat inscriptus, cultumque plane insignem Massiliæ obtinet.

g Auctoris nostri anonymi narratio, a Joanne Stauracio in compendium contracta, hic modo (quæ enim sequuntur, a posteriore hoc scriptore addita dumtaxat sunt) terminatur; verum de templo, quod Cyprianus episcopus eo loco, quo in Africa sedem habebat, extruxisse in S. Demetrii honorem supra hic narratur, nonnulla, a Joanne Stauracio haud commemorata, ejusdem cap. præsentis parte, quæ dumtaxat ex dictis in codice olim Mazarinæo adhuc restat, auctor noster suppeditat. Cum notatu satis digna sint atque ad gloriam Sancti nostri faciant, ea huc, addita interpretatione Latina, lubet transcribere. Sic habent: Διακοσμήσας εἰς κάλλος τὸν ναὸν ἐξήτει τὸν Θεὸν δι' * προσευχῆς καὶ δεήσεως τὴν χάριν ἐπιστάσαι τοῦ μάρτυρος, καὶ μῆλαυρον γενέσθαι Σαυράτων τὸν εἰς ὄνομα αὐτοῦ οἰκοδομηθέντα ναὸν, καὶ δὴ τυγχάνει τῆς αἰτήσεως. Ποῖσι γὰρ τὸ εἶλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούει. Ἰδοὺ γὰρ τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ μάρτυρος ἱασιεὶς ἐπιτελοῦνται νοσημάτων ποικίλων καὶ πνευμάτων ἀπαλλάττονται τὸ ἐλαῖον τῆς αὐτοῦ κανδήλας χρίμενοι. Δῆγμασι δὲ σκορπίων ἀνεπιβούλευτοι γίνονται πάντες οἱ τὴν πόλιν οἰκούντες· ὅθηναι δὲ αὐτῆ προσαγορεύεται, τὸ πρότερον, ὡς πολὺς ὁ λόγος, ἐν δύο μῆσι τοῦ ἐτους Ἰουλιῶτε καὶ Ἀυγούστῳ μὴ δυναμένῳ εἰς γῆν κατακληθῆναι καὶ καθεύδειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν πληγνόντων σκορπίων, ἀλλ' εἰς καθάρους εἰσίνοντων, κακίεσι τὴν χρεῖαν ἐκπληροῦστων τοῦ ὕπνου αὐτῶν· ἀπὸ δὲ τοῦ παρόντος ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐγκαινίσταται ὁ οἶκος τοῦ πανένδοξου μάρτυρος, κἀν εἰ συνεβῆ δεηθῆναι τινα ἐκ τῶν σκορπίων, ἐκ τοῦ ἐλαίου τῆς κανδήλας περιχρεῖται εἰς τὸ πληγῆν μέλος καὶ τῆς ὀδύνης θάπτου ἀπαλλάττει. Cum templum (Cyprianus episcopus nempe) pulchre ornasset, Deum per orationem ac preces, ut Martyris gratia obumbraret nec obscurum absque miraculis ædificatum ejus nomini templum maneret, rogabat, votique factus est compos. Voluntatem enim illorum, qui eum timent, Deus adimplet, precesque eorumdem exaudit. Ecce enim, accessu ad Martyrem morborum diversorum curationes perficiuntur atque a dæmonibus liberi evadunt, qui oleo lampadis ejus unguuntur. Omnes autem, qui civitatem incolunt,

* hoc hic testis nequit.

A. ANONYMO.

colunt, a serpentum morsibus haud periclitantur; iisdem vero ipsa, cum prius, ut fama refert, duobus anni mensibus, Julioque et Augusto, humi procumbere ac dormire præ serpentum vexantium multitudine non possent, sed schaphas ingrederentur, ibidemque somni necessitati satisfacerent, afflicta fuisse asseveratur; statim autem ab eo die, quo gloriosissimi Martyris domus fuit consecrata, etsi etiam a serpentibus morderi quempiam accidat, oleo lampadis ejus ad membrum læsum perungitur, statimque dolore liberatur. *Hæc eadem, quæ ita auctoris nostri anonymi narratio, prout in codice olim Mazarinæo exstat, paulo prolucius exponit, paucis hisce verbis, Per orationem ejus (sancti Demetrii) si quis infirmus in eodem templo (exstructo nempe a Cypriano archiepiscopo) devotus advenerit, si perunctus fuerit de oleo lampadis ejus, illico sanabitur, etiam involvit narrationis ejusdem apud Mabillonium loco supra cit. compendium, ab Anastasio Bibliothecario contextum. Hoc porro, quamquam ex dictis cum Joannis Stauracii compendio in substantia conveniens, plura tamen adhuc alia adjuncta, eaque satis notatu digna, quæ ab hoc absunt, complectitur, uti comperiet, qui unum cum altero contulerit. Ceterum quod ad narratorum hoc cap. fidem spectat, quo de hac utcumque statui queat, debent etiam, quæ supra ad lit. c dicta sunt, expendi.*

MIRACULORUM

LIBER III

Auctore Anonymo altero a.

CAPUT I.

De viro, qui S. Demetrii patrocínio amissum e morbo oculorum usum recuperavit b.

Vir, qui ex morbo oculorum usum amisit, S. Demetrio ei

Vir quidam olim civitatis hujus, Byzantium negotii cujuspiam causa profectus, gravem in morbum incidit: ex hoc autem et oculis vehemens fluxio obvenit, corporeaue luminaria extinxit. Ac, morbo quidem pulso, convaluit, præ cæcitate autem omnino miser nihilque facere valens, ibat quidem, sed in lapides impingens. Pedes erant offendiculis attriti, nec illi uspiam medela occurrebat. Animo concipit magnum Demetrium curationemque quærebat, nec repetere cessabat: o utinam Thessalonice in patria mea versarer! Et magnum ibidem Pugilem, exclamabat, instanter invocare possem, et voto haud frustrarer. Verum et ibidem, quem quærebat, medicus ei apparet, bonusque pastor ac curator, ut ovis sui ovem adjuvet, festinat diligensque Thessalonice Paterfamilias, ut drachmam perditam inveniat, accurrit.

apparente, ac, quid facere debeat, indicante,

217 Ac quam ob rem, ait, o homo, modicæ fidei es, ac solum me in patria invocatum apparere existimas? Verum ne et procul et quovis recurras, si ad castissimæ Dei Matris oratorium (Oeconomium est loco nomen) accesseris, interius me invenies, tibi que apparebo ac statim lumen videbis. Homo statim expergefactus surgit, currit, divinam illam Castissimæ domum quærît, invenit, in templum ingreditur, rogat, ubi sit magnus Demetrius audit: Ecce, divina Martyris effigies: erat autem e lapillis artificiosissime composita ac optima. Procidit ante effigiem cæcus, lacrymis quam plurimis perfusus. Ad sanctos pedes tuos, ait, procumbere non desistam, donec magnus et martyr et medicus oculos meos sanes, ita ut divinam tuam formam ac speciem videam.

Ἄνθρωπος τις πάλαι τῆς πόλεως ταύτης πρὸς Βυζάντιον κατὰ τινα χρειάν ἀπορρηθείς, νόσῳ περιπετώμενος δεινῇ ἐν δὲ τῆς καὶ ρεύμα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπιπίπτει δριμύ, καὶ τοὺς σωματικοὺς φαστήρας ἠμαύρωσε. Καὶ τῆς μὲν νόσου ἀπαλλαγείς, ὄραον ἦν, τῆς δὲ τυφλώσεως τὸ παράπαν ἄβηλος καὶ ἀνεύρηγτος, περιήκει δὲ λίσσοις προσπαίων πόνος τοῖς προσκολλημασι συντριβόμενος, καὶ θεραπεία τούτῳ ἦν οὐδαμῶς. Εἰς τοὺν λαμβάνει τὸν μέγαν Δημήτριον, καὶ τὴν ἰατρῆαν ἐζητεῖ, καὶ ἀντιβολῶν οὐκ ἐπάμετο καὶ εἶδε τὴν ἐμὴν πατρίδα Θεσσαλονικὴν παρῆν, καὶ τὸν μέγαν εἶγον ἐκείσε προσλιπαρεῖν ἀδελφὴν, ἴδω, καὶ τῆς ἐφέσεως ἀν οὐκ ἀπέτυχον. Ἀλλὰ φθάσει κάκει ὁ ζητούμενος αὐτῷ ἰατρῆς, καὶ ὁ καλὸς ποιμὴν καὶ προστάτης ταχύνει τὸ τῆς οἰκείας μάνδρας ἐπισκέψασθαι πρόβατον, καὶ ὁ καλὸς τῆς Θεσσαλονικῆς οἰκοδεσπότης τὴν ἀπωλωμένην εὐρέσθαι τρέχειν δραχμῆν.

217 Καὶ ἰατρί, φησὶν, ὀλιγόπιστος, ὃ ἄνθρωπε, εἰ καὶ μόνον ἐν τῇ πατρίδι αἰεὶ με φθάσειν καλοῦμενος: Ἀλλὰ μὴ καὶ πόρρον καὶ πανταχοῦ ἀνάστα καὶ τῷ εὐκτερίῳ οἴκῳ γενόμενος τῆς πανάγνου καὶ θεομήτορος, οἰκονομεῖον τῷ τόπῳ τὸ ὄνομα, ἔνδον εὐρήσεις με, καὶ ἀφθύσσομαι σοι, καὶ ἔσῃ παραχρῆμα βλέπων τὸ φῶς. Ἐξυπνος ὁ ἄνθρωπος παραυτίκα γενόμενος ἀνίσταται, τρέχει, τὸν θεῖον οἶκον ἐκείνου τῆς πανάγνου ἱερουᾶ, εὐρίσκει, εἰσεῖσι τῷ ναῷ, ἑρωτά, ποῦ ὁ μέγας Δημήτριος, ἀκροῖται ἰδοὺ εἰκὼν ἢ θεῖα τοῦ μάρτυρος: ἦν δὲ ἐκ ψφιδῶν συγκειμένη φιλοτέχνως εὐ μάλα καὶ ἀριστά. Πίπτει τῆς εἰκόνος ἔμπροσθεν ὁ τυφλός, ἄκραυτον ὅτι πλειστοὶς περιβρέμενος: οὐ παύσομαι προκλινοῦσθαι τῶν σῶν ἁγίων ἰγνῶν ἕως ὅτου ὁ μέγας καὶ μάρτυς, καὶ ἰατρός τοῖς ὀφθαλμοῖς θεραπεύσεις μου, ὡς ἴδω σου τὴν θεῖαν μορφήν καὶ εὐπρέπειαν.